

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. De Oppositis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

Habitus ut est praedicamentum distinctum ab aliis, sumitur pro illa forma, a qua dicitur aliquid esse vestitum, vel armatum: de quo

Dices: Eoispo, quod arma dicant praesentiam localem ad rem armatam, illa res dicitur armata; ergo non datur aliquis respectus inter rem armatam & arma. R. negando ant. quia ut res aliqua dicatur armata, debet habere talem respectum ad arma, quo mediante possit ire de loco in locum cum armis, quod tamen non habet per illam nudam praesentiam ad arma; ergo esse armatum, distinguitur ab illa praesentia. Et haec de praedicamentis in specie sufficiant, quae ut utar D. Augustini verbis, Cat. 15. ut nullius (scilicet fusioris pro hoc loco) tractatu indigas has categorias Aristoteles quog, transgressus est, quod nos etiam fecimus.

Dico 2. Habitus est respectus extrinsecus adveniens, subjectatum in re vestita, vel armata & terminatum ad vestes, vel arma, a quibus aliquid dicitur formaliter vestiri, vel armari. Probatur, quia quando aliquis vestitur, vel armatur, intercedit aliquid positivum distinctum tam a re vestita, vel armata, quam ab armis, vel vestibus: sed non est quid absolutum, nec relatio intrinsecus adveniens; ergo erit quid respectivum & extrinsecus adveniens.

DISPUTATIO VIII.

DE POST PRAEDICAMENTIS.

Capite decimo usque ad finem sui libri de praedicamentis agit Philosophus, de quibus Aeternum affectionibus, comparatque res illas, quas in praedicamento collocavit ad se invicem, secundum oppositionem, prioritatem, simultatem, ostendendo quoniam simul opponantur, quae priora sint, quaeque simul & quorundam aliquis dici posset rem habere, de quibus pro coronide etiam breviter aliquid agam, sit igitur

QUAESTIO I.

De Oppositis.

Oppositio variè sumi potest, sicut & oppositum, quod est illius concretum; oppositum enim primò accipitur pro eo, quod est ex adverso positum, sic dicitur: platea plateae, domus domui, exercitum exercitui opponi; secundò pro eo, quod adversatur alicui, sic fortuna dicitur opponi, seu adversari homini infortunato: tertio opponi idem est, quod objici, sic dicuntur crimina reo opposita in iudicio, id est, objecta: quarto oppositum sumitur pro subiecto, seu fundamento relationis, quae vocatur oppositio: quinto, & maximè propriè pro ipsa relatione oppositionis, quo sensu dicimus esse tantum quatuor opposita id est quatuor oppositiones; res autem illae dicuntur oppositae, quae quandam habent ad invicem repugnantiam, ita ut sese non compatiuntur, ut albedo & nigredo, non opposita autem sunt, quae talem repugnantiam non habent, sed sese compatiuntur, ut albedo & dulcedo in saccharo: Opposita autem communiter post Boethium describuntur: Quod sit duo extrema simplicia, quae in eodem respectu existant, & secundum idem verè affirmari non possunt simul: dicitur respectu ejusdem, quia non implicat inò congruè sit, respectu diversarum, nam potest aliquis esse pater Titii, & filius Caji; dicitur secundum idem, quia albedo & nigredo possunt inesse eidem, secundum diversa, ut nigredo in capite, albedo in dentibus: dicitur simul, quia bene albedo & nigredo possunt in esse eidem successivè. Oppositionem verò in abstracto describunt quidam etiam Scoti & alii, quod sit relatio diversitatis, seu distinctionis inter aliqua extrema simplicia, sed malè, alias albedo & dulcedo, item albedo & quantitas esset oppositum, quod nemo diceret: Connimbricenses verò asserunt: esse relationem inter duo extrema simplicia.

F. Amaldi Hermann Logica.

cia, quae de eodem verè affirmari non possunt; sed etiam malè, quia actio & passio sunt relationes oppositae, tamen de eodem intellectu agente & patiente verè affirmantur; quare videtur mihi, quòd melius exprimi possit dicendo, quòd sit relatio inter extrema simplicia, quibus repugnat secundum eandem rationem formalem verè praedicari de eodem simul, & patet, quia omni & soli competit, comprehenditque etiam oppositiones disparatas scilicet ligni & lapidis. Oppositio verò prout huc spectat & prout de eà hic agit Aristoteles, ab eodem dividitur in contrariam relationem, privativam, & contradictoriam: de quibus singulis aliquid specialitèr proponam plus vel minus, prout materiam exigere judicavero. Et in primis occurrit

Oppositio Contradictoria, quae maxima est, quoad repugnantiam extremorum, quae in nullo profus conveniunt. Est ea, quae reperitur inter aliquam rem positivam ejusque negationem, seu inter affirmationem & negationem, ita ut quòd res necessariò unum vel alterum debeat habere ut, verbi gratià, homo non homo, doctus non doctus, quae oppositio distinguitur à privativà, quia haec necessariò connotat subiectum commune, illa verò praescindit. Itaq;

Oppositio quadruplex.

II. Oppositio contradictoria.

Oppositio Privativa est oppositio inter duo extrema, quorum unum habet se per modum habitus, alterum per modum privationis; ubi per habitum non intelligitur qualitatis prima species, sed quaelibet forma, ita quòd idem sit ac esse oppositionem inter formam & ejus privationem. Ad hanc oppositionem tria requiruntur: Primò ut sit circa idem subiectum, defectu hujus visio & surditas non opponuntur. Secundò ut subiectum sit utriusque; capax, & propter hoc visio & negatio ejus non opponuntur in lapide. Tertio, quòd fiat tempore à naturà determinato, & idèd catulus ante nonum diem

III. Oppositio privativa ad eam tria requiruntur.

non videns, visio & negatio ejus non opponuntur, ex eo quod ipsi pro illo tempore non debeatur visio; Addit Aristoteles, quod licet possit dari regressus à formâ ad privationem, non potest tamen dari à privatione ad formam, ut ex vidente potest esse non videns, non tamen e contra; non est autem hoc intelligendum universalitèr, sed tantum de aliquibus, quia aer non solummodò ex lucido fit tenebrosus, sed etiam ex tenebroso fit lucidus.

IV.
Oppositio re-
lativa.

Oppositio Relativa est relatio diversitatis inter duo extrema relativa, seu correlationes, quatenus repugnat eis, competere posse uni eidemque sub eodem respectu; & talis est oppositio inter Patrem & Filium, seu inter paternitatem & filiationem respectu ejusdem; dixi notantèr sub eodem respectu, quia idem intellectus potest fundare relationem actionis & passionis, respectu intellectiois, quam producit & recipit, non tamen sub eodem respectu, sed diverso propter diversas rationes fundandi.

V.
Circâ opposi-
tionem con-
trariam est
difficultas.

Circâ Oppositionem contrariam explicandam major videtur esse difficultas, pro quo itaq; Notandum: opposita contraria in duplici esse differentiâ; nam aliqua sunt mediata, alia immediata; Mediata sunt, quorum alterum necesse est semper inesse omni susceptivo, id est, capaci utriusq;: ut sanitas & ægritudo respectu animalis, non tamen respectu lapidis; Immediata e contra ut albedo & nigredo, quæ possunt ambæ abesse à pariete, verbî gratiâ, rubro. Contraria mediata quædam rursus sunt, quæ habent medium per participationem, ut illa, quorum medium habet, aliquid de relatione utriusq;: ut rubedo respectu albedinis & nigredinis; quædam alia quæ non habent medium, sed tantum per negationem utriusq;: extremi, ut actus indifferens respectu boni & mali, qui nihil participat bonitatis vel malitiae, ab utroq; extremo; alia tamen habent medium unum tantum, ut est inter majus & minus est æquale; alia e contra habent plura media, ut albedo & nigredo, quæ habent flavedinem, rubedinem, & virescinem. Notandum secundò Contraria alia esse propria, alia impropria; impropria sunt omnes qualitates diversorum ut qualitas materialis & spiritalis, quæ non possunt saltèr naturalitèr esse in eodem subjecto simul. Contraria proprie dicta sunt ea, quæ non sunt diversorum generum, sed sub eodem genere maxime distant. Notandum tertio, Contraria alia esse, quæ ex suis propriis naturis & principiis opponuntur & repugnant, quasi sunt contraria omnia propria dicta, ut albedo & nigredo; alia sunt, quæ non ex propriis naturis, sed ratione primo contrariorum repugnant, talia sunt subjecta primarum qualitatum contrariorum, verbî gratiâ, siccitatis & humiditatis, frigiditatis & caliditatis. Notandum quartò etiam aliqua dici contraria, quia nata sunt causare contrarias qualitates, ut ignis, quia est calefactivus, dicitur contrarius nivi, quæ est frige factiva; Itaq; de Contrariis proprie dictis, de quibus hic est sermo, ut continuetur

VI.
Describuntur opposita
contraria.

DICO I. Ea bene describi, quod sint illa, quæ sub eodem genere maxime distant, & eidem subjecto

vicissim insunt, à quo mutuo se expellant, nisi alterum eorum insit à naturâ. Ita Aristoteles 1o. Met. cap. 6. Probatur: Quia omnia & soli convenit; ergò. Probatur ant. explicando omnes ejus particulas; Particula itaq; Ea denotat ipsa opposita & habet rationem generis, quæ sub eodem genere maxime distant, id est, quæ essentialitèr & specificè distinguuntur, licet in genere conveniant, ut albedo & nigredo, & potest etiam nonnunquam intelligi de genere remoto, ut vitium & virtus. Per ly Eodem subjecto de notatur repugnantia contrariorum in eodem subjecto tantum, & hoc ipsum in gradibus intensis, Additur nisi alterum, &c. quia calor ab igne, & frigus ab aquâ non potest saltèr naturalitèr expelli, quia connaturales sunt. Advertendum autem, quod per ly ab eodem subjecto non intelligatur subjectum informationis, quia à tali subjecto sese invicem mutuo expellant etiam formæ substantiales.

Dices: Albedo & nigredo sunt contraria Aristotelica, sed non expellant se mutuo ab eodem subjecto; ergò malè describuntur. Probatur mi. quia albedo & nigredo simul reperiuntur in corpore rubro & caruleo, quia colores medii participant aliquid de extremis. R. albedinem & nigredinem se expellere ab eodem subjecto tantum in gradibus intensis, non verò in gradibus remissis. Sed

Instabis: Scotus 1. d. 43. q. un. n. 2. dicit: repugnantiam quamcumq; extremorum esse ex suâ ratione formali & per se essentialitèr circumscripto, quocumq; alio respectu utriusq; extremi ad quocumq; aliud, scilicet albedum & nigrum sibi contrariantur per se ex suis rationibus formalibus. Idem d. 36. q. un. n. 14. ait sic; quidquid repugnat alicui formalitèr se se repugnat, ergò secundum Scotum illa non sunt contraria quam se illo modo compatiuntur, etiam in gradu remisso. Probatur consequentia, quia cuiusq; de se & ex naturâ suâ competit aliquid, illud ipsi competit, ubicumq; reperitur, sed natura albedinis & nigredinis reperiuntur in colore rubro & caruleo, & consequentèr albedo & nigredo. R. Scotum tantum loquit de illis, quando perveniunt ad talem gradum intensiois, quia tunc ex naturâ ipsius intensiois repugnat. R. 2. In colore medio non misceri colores extremos totalitèr, quòd duo gradus illorum sint simul vel plures in eadem parte subjecti, sed quòd in hac parte subjecti sint tot gradus albedinis, & in istâ parte tot nigredinis, & quia istæ partes sunt valde minutæ, & isti duo colores valde intimi, apparet color caruleus. Respondet tertio ipse Scotus q. 30. in predicamenta, in colore medio non reperiiri colores extremos formalitèr, sed tantum virtualitèr.

Urgebis. Sentum, cujus medietas est alba, & medietas est nigra, est simpliciter coloratum; ergò vel album, vel nigrum, vel affectum aliquo colore medio. Probatur consequentia ex Philosopho 2. Topicor: dicente sic: Quidquid denominatur à genere, denominatur à specie aliquâ ejusdem generis. R. cum Scoto q. 4. sub lib. 4. Met. ubi tres modos ponit explicandi illud Philosophi; quidquid denominatur

ab aliquo genere, denominatur ab aliqua eius specie, secundum inesse concedo, secundum inesse determinate ab hac una scilicet specie, nego; unde & 2. negando consequentiam, quia tantum sequitur quod sit medietas colorata colore huius speciei, & medietas colore istius speciei, & hoc ideo, quia species istius generis nature sunt afficere subiectum integraliter extensum, aliud est de speciebus animalis.

Dico 2. Diviso in praallegata quatuor membra oppositum bene & sufficienter est allegata. Ita Doctor 5. Met. cap. 9. n. 78. ubi idem sic probat. Opposita vel ponunt vel excludunt, si ponunt se sunt relativa, quae ratione mutuae dependentiae simul sunt, & non sunt; si excludunt se vel utrumq; (scilicet extremum oppositionis) ponit aliquid vel nihil, si utrumq; ponit aliquid, sunt contraria, quae sub eodem genere dicuntur duas naturas maxime distantes; si vero utrumq; non est aliquid positivum, sed alterum negativum vel negatio simpliciter, sic sunt contradictoria, vel est negatio in subiecto apto, nato & determinato, & sic sunt opposita privative, ergo sufficienter enumeratur divisio oppositionum. Inter has oppositiones maxima est contradictoria, quae in nullo profus conveniunt, huic vicinior privativa, quae admittit aliquod medium, verbi gratia, visio & caecitas in ligno non sibi opponuntur, quia petit subiectum aptum, natum & determinatum, non sic contradictio, quae in quocunq; subiecto repugnat. Tertia est contraria, quae adhuc minor est, quia extrema eius conveniunt in aliquo genere etiam proximo, ut albedo & nigredo, omnium minima est relativa, cuius extrema se compatiuntur in eodem scilicet paternitas & filiatio.

QUAESTIO II.

Quot modis unum dicitur alio prius & posterius?

Philosophus assignat quinque species & modos, quibus aliquis alio dicitur prior. **Primo** dicitur aliquis alio prior tempore, si pro aliquo tempore existat, antequam ille alius existat, & sic homo, qui generat alium hominem, est prior illo alio. **Secundo** dicitur aliquid alio prius consequentia, si scilicet talis sit naturae, ut ab ipsa non valeat consequentia ad alterum, & sic animal dicitur prius homine, vocaturque haec prioritas aliquando prioritas naturae, & prioritas illorum, a quibus non convertitur subsistendi consequentia. **Tertio** dicitur aliquid alio prius ordine, ex eo, quod debeat prius collocari & ordinari in aliquo ordine, sive sit prius tempore, sive non; & sic dicitur exordium in oratione esse prius narratione. **Quarto** dicitur aliquid alio prius ob dignitatem maiorem, & sic substantia est prior accidente, & Deus prior creatura, & in hoc sensu intelliguntur aliqui prioritatem illam, qua dicitur Deus concurrere prius ad productionem effectus, quam causa secunda. **Quinto** dicitur aliquid alio prius natura, ex eo quod licet convertibiliter dicatur cum altero, hoc est, ita quod ab alio ad aliud valeat consequentia, & econ-

tra est tamen causa aliquo modo & principium alterius, sic homo est prius risibilitate. Tot modis autem, quot dicitur aliquid unum prius altero, tot modis dicitur etiam esse posterius. Omnes hic quinque modi comprehenduntur hoc disticho:

*Tempore natura, prius ordine, dic & honore,
Causa q; causato, dicitur esse prior.*

QUAESTIO III.

Quot modis dicatur aliquid simul esse cum altero?

Quamvis tot modis possit dici aliquid simul cum alio, quot modis dicitur aliquid alio prius & posterius, Philosophus tamen de tribus tantum fecit mentionem, tanquam de magis necessariis modis simultatis. **Prima** similtas est temporis & hanc habent ii, qui eodem tempore & duratione coexistunt, ut *Castor & Pollux, Hector & Achilles, Jacob & Esau*. **Secunda** est naturae & talem habent ea, quae dicuntur ad convertentiam, cum tamen unum non sit causa alterius, & sic correlaciones sunt simul, ut *paternitas & filiatio*. **Tertia** similtas est specierum & differentiarum aq; immediate contrahentium aliquod superius, & sic *homo & brutum, rationalitas & irrationalitas* sunt simul, quia aq; immediate contrahunt animal, & hi tres modi sequentibus comprehenduntur versibus:

Tempore dico simul, quorum generatio nunc est,

Qua convertuntur, dicimus esse simul:

Sunt q; simul species, genus, unum distribuentes.

QUESTIO ULTIMA

Quot modis dicitur aliquid aliud habere?

Postquam Philosophus egit de modis prioritatis, posterioritatis, & simultatis, egit etiam de speciebus motus, scilicet de generatione & corruptione, de accretione & decretione, de alteratione & latione, seu motu locali; sed quia de his omnibus agam copiose in Physica, hic abrumpo filium, & breviter explicabo, quot modis aliquid aliud dicatur habere, idq; verbis D. Augustini in terminis Categ. 16. ubi sic eos enumerat: *Non uno modo aliquid habere dicimus, quantum enim tractando colligimus sub hoc verbo, sunt octo, quasi quaedam species. Prima est, quoties animo habemus aliquid, ut iustitiam, castitatem, iniustitiam, vel libidinem; Secunda, quoties in corpore aliquid habere dicimus, ut albedinem & nigredinem, varietatem, vel caetera, quae per qualitates corpori insident; Tertia, de quantitate descendit, quoties quatuor, vel quinque pedum habere dicimus longitudinem; Quarta, cum non in toto corpore, sed in parte corporis aliquid habere affirmamus, ut in digito anulum, in pede calceos, vel corburnos; Quinta species est, cum non in corpore, sed circa corpus habere aliquid dicimus, ut est vestimentum atq; indumenta omnia; Sexta, quoties ipsas partes corporis habere narramus: ut manus, pedes, caput, aut reliqua, quae sunt in compagne membrorum. Septima vero locum est, quoties far vel vinum vas aliquid habere dicimus*